

GARSO R TARIMO MOKYMAS I DALIS

KELMĖS RAJONO UŽVENČIO ŠATRIJOS RAGANOS GIMNAZIJA LOGOPEDĖ SIGITA ŠIAULENSKIENĖ

Ši metodinė priemonė skirta padėti logopedams, ikimokyklinių įstaigų, pradinių klasių pedagogams ir tėveliams, kurie su vaiku galės tęsti darbą namuose ir kartoti logopedo paskirtas užduotis.

ROTACIZMAS

➤ Garso R netaisyklingas tarimas vadinamas **rotacizmu**:

Veliarinis – vietoj liežuvio galiuko virpa minkštasis gomurys;

Uveliarinis – vietoj liežuvio virpa liežuvėlis;

Virpa liežuvio nugarėlė;

Virpa liežuvio kraštai;

Garsas visai netarimas.

➤ Garso R keitimas kitais garsais – **pararotacizmu**.

Vietoj garso R tariama L: lašo (rašo), lanka (ranka).

Vietoj garso R tariama J: jašo (rašo), janka (ranka).

Vietoj garso R tariama D: dašo (rašo), danka (ranka).

Vietoj garso R tariama G: gašo (rašo), ganka (ranka).

ROTACIZMAS

- Lyginant su kitais lietuvių kalbos garsais, garso R artikuliacija pati sudėtingiausia, todėl šio garso tarimo trūkumai dažni ir jis išmokstamas vėliausiai (5-6 metų).
- Netaisyklingos tarties priežastys gali būti foneminės klausos neišlavėjimas, artikuliacinio aparato neišlavėjimas ar pakitimai: storas, mėsingas, nejudrus liežuvis, trumpas liežuvio pasaitėlis, aukštas ar siauras kietasis gomurys, dėl ko sunku liežuviui išsilenkti ir glaudžiai prisiliesti prie gomurio.
- Esant netaisyklingam kvėpavimui, garsas R netiriamas dėl silpnos oro srovės.

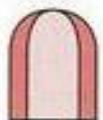
GARSO R ARTIKULIACIJA

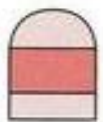
Garsas R susidaro, virpant balsingai oro srovei.

Taisyklingai tariant garsą R, visas kalbos aparatas įtemptas, išskyrus liežuvio galiuką. Burna truputį praverta, lūpos įtemptos į šypsenai.

Minkštasis gomurys pakeltas.

Visas liežuvis pakeltas, kraštai prispausti prie šoninių viršutinių dantų, jo kraštai neleidžia orui išeiti pro šonus, o nukreipia jo srovę į liežuvio galiuką.

Liežuvio galiukas pakeltas už viršutinių dantų, prie alveolių ir lengvai prispaustas.

Stipriai pučiama oro srovė ir įtempiamos balso stygos.

GARSO R TARIMO MOKYMAS

Garso R mokymo eiga priklauso nuo to, kuriai sutrikimų grupei jis priskiriamas. Garso R tarimo mokymo etapai.

- Foneminės klausos lavinimas
- Artikuliacijos aparato lavinimas.
- Garso R tarimo mokymas.
- Garso įtvirtinimas.
- Garso diferencijavimas.

FONEMINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

- Garso R skyrimas garsų eilėje.
- Skiemens su garsu R skyrimas skiemenų eilėje.
- Žodžio su garsu R skyrimas žodžių eilėje.
- Garso R nustatymas žodžio pradžioje.
- Garso R nustatymas žodžio pabaigoje.
- Garso R vietos žodyje nustatymas (žodžio pradžioje, viduryje, pabaigoje).

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS. INSTRUKCIJA.

- ✓ Pasiruoškite aplinką, turėkite laikrodį, veidrodį.
- ✓ Artikuliacinė mankšta atliekama patogiai sėdint, tiesia ir neįsitempusia nugarą, rankos ir kojos ramios, be pašalinių judesių.
- ✓ Vaikas turi gerai matyti ir suaugusiojo, ir savo veidą, kad galėtų savarankiškai kontroliuoti atliekamų judesių taisyklingumą. Todėl vaikas ir suaugusysis turi sėdėti prieš sieninį veidrodį. Arba vaikas gali naudotis mažu rankiniu veidrodėliu.
- ✓ Pratimai atlikite kartu. Suaugusysis turi stebėti vaiko atliekamų judesių kokybę: tikslumą, tempą, sklandumą, išvermę, perėjimą nuo vieno pratimo prie kito.
- ✓ Pratimai atliekami 5-7min.

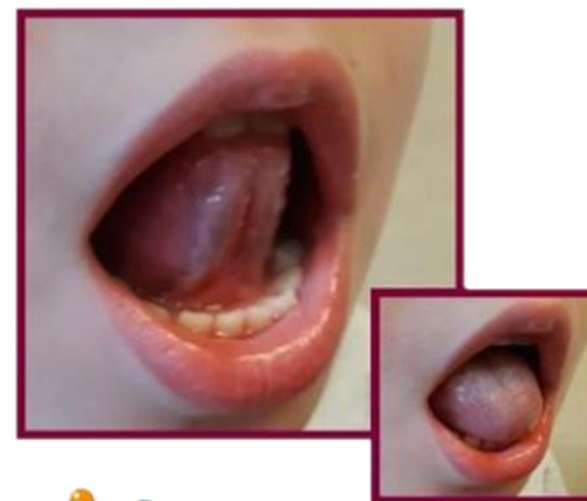
ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS. LŪPŲ PRATIMAI.

- ✓ Lūpas ištempti į šonus (šypsenėlė). Tokią lūpų padėtį išlaikyti kol suskaičiuojame iki 5.
- ✓ Lūpas atkišti į priekį (dūdelė). Kol suskaičiuojama iki 5.
- ✓ Abu pratimus daryti pakaitomis: lūpas ištempti į šonus ir atkišti į priekį. Pratimą daryti pravertomis lūpomis, ilgai tariant ū – y, paskui tyliai sučiauptomis lūpomis.
- ✓ Išsišiepti, kad matytųsi visi priekiniai dantys ir tokią lūpų padėtį išlaikyti 5- 8 sekundes.
- ✓ “Prunkšti” lūpomis (lūpos vibruoja).
- ✓ “Prunkšti” lūpomis su iškištu tarp jų liežuvio.
- ✓ “Šaudymas” – lūpos stipriai suspaudžiamos ir atleidžiamos.
- ✓ “Katinėlis judina ūsus” – lūpos sukamos į šonus.
- ✓ “Balionėlis” – išpučiami skruostai.

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Supynės

Burna pravira. Siekti viršutinius ir apatinius dantukus (kandžius).

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Grybukas

Platų, plokščią liežuvį
pričiulpti prie kietojo
gomurio ir tokią padėtį
išlaikyti 5-7 sekundes.

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Dažytojas

„Nudažyti“ liežuvėlio
namelio lubas. Liežuvio
galiuku pirmyn – atgal
braukomas kietasis ir
minkštasis gomurys.

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Uogienė

Aplaižyti liežuvio viršutinę,
po to apatinę lūpą.

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Kalakutas

**Pamėgdžioti kalakutą
bl bl bl...**

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Papūga

Kartoti:

adda adda adda...

td td td td...

dz dz dzz dzzz...

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

K

Galiūnas

**Stiprinti liežuvio šaknį
tarant k k k k ...**

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Tvirtumas

Stiprinti liežuvio galiuką
tariant t t t t ...

GARSO R TARIMO MOKYMAS

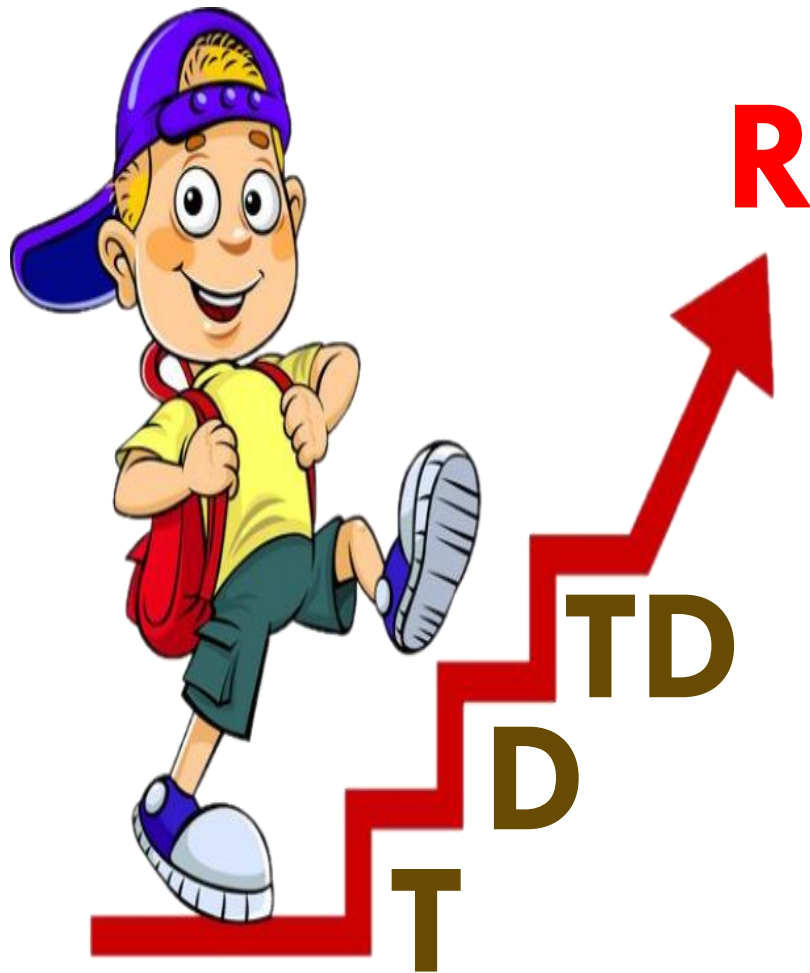
R

Jeif vaikas taria š, ž, tai R išgauti nesunku. Pakanka vaikui tarti žžž, truputį labiau prasižiojus ir nesuapvalinus lūpų. Tokį garsą įtvirtiname skiemenyse ir frazėse.

Ž

Š

GARSO R TARIMO MOKYMAS

Rekomenduojama ilgokai pakaitomis gretinti t, d. Po to šie garsai tariami vietoj ir žodžiuose, ypač tuose, kuriuose r yra greta d ir t.

GARSO RŪTVIRTINIMAS

- ✓ Svarbu dirbti kasdien 15 -20 min.
- ✓ Siekti aiškaus, taisyklingo ir ištęsto garso r tarimo vienu iškvėpimu
- ✓ Garsų ir žodžių tarimo pratimus būtina susieti su regimuoju ir girdimuoju suvokimu.
- ✓ Dažnai keisti užduočių pobūdį.
- ✓ Naudoti vaizdžias užduotis.

Linkiu sėkmės
ir puikių rezultatų